

Verantwoording onderzoeksresultaten 'Gooien met grond'

24-04-2022

Platform Investico maakte op basis van de data achter *Landscapes of Trade* een overzicht van de grootste distributiecentra in het land. We filterden retail uit de data en maakten een selectie van XL en XXL distributiecentra. In logistieke sectoris geen vaste definitie voor XL en XXL distributiecentra, daarom hanteren wij voor 'XXL' een bedrijfsgrootte vanaf 40.000m². Daarmee volgen we de definitie van wetenschapper Merten Nefs. Voor XL namen we vanaf 25.000m² tot 40.000m², daarin wijken wij af van onderzoekers Nefs voor die XL vanaf 20.000m² rekent. Hiermee kwamen we op een lijst van 150 distributiecentra sinds 2010.

Van die 150 distributiecentra vroegen we bij de verantwoordelijke gemeente naar de bouwvergunning, luchtkwaliteits-, verkeers-, flora- en fauna- en geluidsonderzoeken. Dit deden we omdat in gesprekken met protestgroepen naar voren kwam dat over deze aspecten de meeste zorgen en klachten bestaan. Niet iedere gemeente was op tijd met het aanleveren van de documenten of wilde deze kosteloos delen. Van 83 distributiecentra kregen wij de vergunningen en hebben we een inventarisatie gemaakt.

De spreiding van deze 'steekproef' van 83 kwam in jaartal en locatie overeen met de spreiding van de 150 grootste. Daarmee werd de inventarisatie een representatieve steekproef. Uit deze steekproef volgen een aantal conclusies die we hier toelichten.

1. In ongeveer driekwart van de gevallen is voor de aanvraag van de bouwvergunning geen onderzoek gedaan naar verkeer, luchtkwaliteit of natuur (n=83)

	Wel	Geen	Onbekend
Geluid	30 36%	53 64%	0
Luchtkwaliteit	20 24%	62 75%	1 1%
Verkeer	18 22%	64 78%	0
Flora en fauna	21 25%	60 73%	2 2%

De resultaten zijn voorgelegd aan experts. Volgens hen is per wet (de WABO) duidelijk vastgelegd aan welke voorwaarden een bouwaanvraag moet voldoen, maar bepaalt de gemeente zelf hoe ze dat in de praktijk handhaven. Gemeenten verwijzen bij navraag vooral

naar het bestemmingsplan: bij de onderzoeken die in het bestemmingsplan worden gedaan, worden de omgevingsaspecten gewaarborgd. Toetsing vindt daarom niet nogmaals plaats in de vergunningsfase van de bouw van een specifiek distributiecentrum. De milieueffecten worden op het niveau van het bedrijf dus niet getoetst.

2. De vrachtwagens die voor een distributiecentrum nodig zijn, worden nauwelijks meegenomen in de huidige wetgeving

We hebben gesprekken gevoerd met diverse experts. Zij konden ons niet vertellen aan welke milieueisen een distributiecentrum zou moeten voldoen. In de bijlagelijst van Besluit Omgevingsrecht (BOR) staan categorieën van activiteiten in inrichtingen die een milieuvergunning (officiële term: 'omgevingsverunning activiteit milieu') vereisen. Mits distributiecentra geen koelingsapparatuur gebruiken of gevaarlijke stoffen verwerken, vallen zij buiten de verplichting voor een milieuvergunning. De grootte van het distributiecentrum en de vrachtwagens die nodig zijn om goederen te transporteren worden niet meegewogen in de BOR.

3. Negen provincies hebben voor geen enkel distributiecentrum een natuurvergunning afgegeven. Acht provincies weten niet of dat wel had moeten

Wij combineerden de richtlijnen van kennisplatform voor infrastructuur CROW van 35 vrachtwagens per hectare per etmaal met een rekentool van de overheid en zochten uit vanaf welk punt een distributiecentrum een stikstofonderzoek moet uitvoeren. Op basis daarvan hadden alle XXL-distributiecentra voor 2019 een onderzoek naar uitstoot moeten doen. Met het vervallen van Programma Aanpak Stikstof (PAS) in 2019 moet ieder bedrijf een stikstofonderzoek doen.

Wij vroegen bij de provincies uit onze dataset (11 provincies, Groningen kwam niet voor in de data) na of dit is gedaan. In de antwoorden gaf een aantal aan geen overzicht te hebben van welke bedrijven vergunningplichtig zijn omdat de aanvrager zich zelf moet melden. Op basis hiervan hebben we een classificatie gemaakt: provincies die geen vergunning hebben verleend aan een distributiecentrum (9) en provincies die geen meldingen hebben ontvangen (8). Het was door het ontbreken van een overzicht bij de provincies voor ons niet mogelijk om te controleren hoeveel distributiecentra over een vergunning volgens de wet natuurbeheer beschikken. In de inventarisatie van onderzoeken van gemeenten zagen we het aantal stikstof-onderzoeken niet toenemen vanaf 2019.

4. Ontwikkelaars bouwden zeventien dozen in crisis- en herstelgebieden.

We vonden vier bestemmingsplannen waarin een beroep wordt gedaan op de crisis- en herstelwet. In totaal staan er 17 distributiecentra (n=83) op de bedrijventerreinen die met beroep op de crisis- en herstelwet zijn gerealiseerd. Uit de Memorie van Toelichting voor de Crisis- en Herstelwet wordt duidelijk dat er minder beroepsmogelijkheden zijn, burgers sneller kunnen worden onteigend en dat de rechtsgang sneller gaat voor deze projecten.

5. Er komen 64 nieuwe distributiecentra bij tot aan het einde van 2023

Cobouw inventariseert huidige en aanstaande bouwprojecten door onder andere te kijken naar bouwberichten van vastgoedontwikkelaars. Wij maakten gebruik van hun database om erachter te komen hoeveel distributiecentra er nog aankomen.

Daarbij hebben we gekeken naar alle bouwprojecten groter dan 17.500m². We kozen deze grens omdat 17.500 vierkante meter de maat is van het kleinste distributiecentrum waarvan we konden vaststellen dat omwonenden ertegen in het geweer zijn gekomen.

Wij hebben alle bouwprojecten die Cobouw aanleverde nog een keer opgezocht via Google om de oppervlakte te verifiëren. Dat leverde een aantal wijzigingen op. Ook zagen we dat het distributiecentrum aan de Witte Zeeweg 21 op de Maasvlakte eigenlijk bestaat uit tien kleinere distributiecentra. Omdat de afstand tussen de afzonderlijke dozen minimaal is hebben wij gekozen om deze toch als één distributiecentrum te tellen.

Na deze handelingen constateerden wij dat er 63 nieuwe distributiecentra bij komen tussen de publicatiedatum van het artikel en het einde van 2023. Al deze bouwprojecten legden wij voor aan de gemeentes waarin het distributiecentrum komt te staan.

De gemeente Deventer gaf aan dat we één distributiecentrum op bedrijvenpark A1 niet in onze database hadden staan. Deze wordt begin 2024 geopend door de huurder, maar we hebben 'm alsnog meegeteld omdat de doos er tegen het eind van 2023 wel al staat. Door deze toevoeging komt het totaal uit op 64. Voor de 64 adressen hebben we bij gemeenten gecheckt of er inderdaad een distributiecentrum komt. Zij hebben dit bevestigd.

Van die 64 bekeken we via Google Maps, Earth en Street View hoe de grond erbij lag voordat de bouw van het distributiecentrum begon. Als het daarbij ging om een grasveld of weiland hebben wij aangemerkt dat dit nieuwe distributiecentrum dus op 'groen' belandt.

Verder is het nog belangrijk om te vermelden dat het hierbij gaat om een minimum aantal distributiecentra. Cobouw heeft niet het totale overzicht én er kunnen nog distributiecentra aangekondigd worden in de komende maanden.

6. Sinds 2020 ontwikkelden gemeentes in Nederland achtentwintig nieuwe bestemmingsplannen met ruimte voor grootschalige logistiek. In negentig procent van die plannen gaat het ten koste van een groen veld.

Om vast te stellen hoeveel bestemmingsplannen met ruimte voor grootschalige logistiek ontwikkeld werden door gemeentes sinds 2020 vroegen wij via een WFS-verbinding met ruimtelijkeplannen.nl de plannen voor bedrijventerreinen op in QGis. De query zag er zo uit:

```
SELECT * FROM Enkelbestemming WHERE naam LIKE 'Bedrij%' AND datum LIKE '202%'
```

Vervolgens voegden we in de attribuentabel een extra kolom toe waarin we de oppervlakte van iedere rij berekenden. Daaruit selecteerden we de plannen groter dan 30.000m². Op kleinere bedrijventerreinen is immers per definitie geen ruimte voor XL en XXL logistiek.

Deze selectie leverde bijna 1500 bestemmingsplannen op die tussen 1-1-2020 en 1-4-2022 geupload zijn naar ruimtelijkeplannen.nl. Deze zijn we handmatig langsgegaan om vast te stellen of hier ruimte is voor grootschalige logistiek. We keken hierbij naar de regels die er aan bedrijven gesteld werden, de toelichting bij het plan die aangeeft waar het terrein ruimte aan kan bieden en de kavelgrootte. Wanneer een aantal aan elkaar grenzende kleinere kavels bij elkaar ook minimaal 30.000m² aan grond bieden en grootschalige logistiek verder niet expliciet uitgesloten wordt in het bestemmingsplan, hebben we dit plan alsnog meegeteld. Een vastgoedontwikkelaar kan immers meerdere kavels opkopen en deze omtoveren tot één grote.

Uiteindelijk bleven er zo 28 plannen over die ruimte bieden aan grootschalige logistiek. Om te bepalen of er groen moet wijken voor deze 28 nieuwe plannen keken we allereerst in het bestemmingsplan. Daarin staat doorgaans wat de voorgaande bestemming van het gebied was. Indien dat geen uitsluitel bood keken we op Google Maps en Streetview om te bepalen hoe het stuk land erbij lag vóór de komst van het bedrijventerrein. Uit deze inventarisatie bleek dat 89,3 procent van de bedrijventerreinen op een groen veld terecht komt.

We hebben de provincies met ruimte voor logistiek gevraagd om een reactie. Zij bevestigden de cijfers.

7. Op tientallen plekken in Nederland zijn burgers in het geweer gekomen tegen de komst van de megahallen, soms zelfs tot aan de Hoge Raad. In de afgelopen tien jaar lukte het slechts één protestgroep om de bouw van het distributiecentrum tegen te houden.

Via Google Search en rechtspraak.nl zochten we naar casussen van burgers die in opstand kwamen tegen een distributiecentrum. We constateerden dat er in de afgelopen tien jaar op ten minste dertig plekken bewoners in actie kwamen tegen de komst of uitbreiding van een distributiecentrum. In tachtig procent van de gevallen ging het hierbij om een groep mensen, in twintig procent om een individu. Daarbij constateerden we dat ten minste tien van hen tot aan de Hoge Raad gingen.

Alleen in Rozenburg, Zuid-Holland, is de komst van een distributiecentrum definitief tegengehouden.

Op twee andere plekken waren omwonenden slechts gedeeltelijk succesvol. Door protesten kon de Plus maar niet beginnen met de bouw van haar distributiecentrum in Tiel. Om niet te veel tijd te verliezen besloten ze daarom om de megahal een paar gemeentes verderop te bouwen, in Oss. Dit distributiecentrum werd dus niet tegengehouden maar verplaatst. In Geldermalsen slaagde een transportbedrijf erin om te voorkomen dat een naburig distributiecentrum kon verhogen, maar het distributiecentrum staat er wel.